

Szakmai beszámoló
MNL Békés Megyei Levéltára 2021. évi,
„Csaba 500 - Békéscsaba első magyar nyelvű forrása és a csabai várkastély” c.
konferenciájáról

Az NKA Közgyűjtemények Kollégiuma 2021-ben, a **208108/30** azonosítási számú pályázatunk elbírálásakor intézményünk fenti címen megrendezett konferenciáját 620.000 Ft támogatásban részesítette.

A konferenciát a 2021. október 15-én 10:30-as kezdéssel az előzetes terveknek megfelelően Békéscsabán, a városháza dísztermében rendeztük meg. A rendezvény apropóját az adta, hogy 2021-ben volt az 500. évfordulója az első Csabán kelt, magyar nyelvű oklevél megszületésének. 1521-ben, Szent László napján írta meg Ábránfy Péter ezt a számunkra fontos nyelvemléket. Az MNL Békés Megyei Levéltár – más intézmények szakembereivel együttműködve – konferenciával emlékezett erre a kerek évfordulóra.

Halmágyi Miklós előadásában ismertette Ábránffy Péternek Vér András számára írt záloglevelét, elhelyezve azt a csabai történelem folyamatában, valamint a magyar nyelvemlékek sorában. Szó esett Csaba korai latin nyelvű forrásairól és az első Csabán kelt, magyar nyelvű forrás eltűnéséről is. *Papp Sándor* az 1521 és 1556 közötti évek politikatörténeti folyamatát vázolta a források alapján, ismertette ezzel a csabai események hátterét a magyar és egyetemes történelemben. *Almási Tibor* és *Halmágyi Miklós* közös előadása a kéziratokról készült képekkel illusztrálva ismertette a kastély történetét és annak 1556-ban bekövetkezett pusztulását. Az eddigi szakirodalomhoz képes újdonságként esett szó a Patócsy Margit által tett tiltakozások dátumáról (Pozsony, 1557. dec. 18. és Szepes, 1557. december 30.) valamint a kastély pusztulásának a pozsonyi tiltakozásban megadott idejéről (1556 circa festum corporis Christi, vagyis 1556. június 4. körül). Szó esett Beatrix királyné oklevelének 17. századi kivonatáról is: így felmerült az esélye annak, hogy a csabai kastély már a 15. század végén létezhetett. *Bácsmegei Gábor* az Ábránfy-kastély kapcsán geofizikai módszerrel folytatott kutatás eredményeiről tájékoztatott. *Kertész Róbert*, a szolnoki végvár elestében is szerepet játszó Sztrezenkovics Mátyás személye kapcsán ismertette a szolnoki vár 1552. szeptember elején történt elestének okait. *Kopeczny Zsuzsanna* előadása szélesebb hátteret ad a castellum-téma megértéséhez, példákat hozva az ekként említett középkori magyarországi erősségekre.

Németh Csaba Mágocsy Gáspár gyulai kapitány származását, a csabai ostrom előtti és az azt követő tevékenységét ismertette.

A konferencia adatai:

Helyszín: Békéscsaba, a városháza díszterme (5600, Békéscsaba Szent István tér 7.)

Időpont: 2021. október 15. 10:30

Program:

- 10:30 Köszöntőt mond Szarvas Péter, Békéscsaba polgármestere és
Rácz György, az MNL tudományos igazgató-helyettese
Levezető elnök: Sáfár Gyula (MNL BéML, igazgató)
- 10:35 Halmágyi Miklós (MNL BéML, levéltáros)
Csaba első magyar nyelvű forrása, 1521-ből
- 10:55 Papp Sándor (SZTE BTK, egyetemi tanár)
Magyarország és az oszmánok a 16. század elején
- 11:15 Almási Tibor (SZTE, egyetemi docens), Halmágyi Miklós
A csabai Ábránfy-kastély az írott források tükrében
- 11:35 Bácsmegi Gábor (Munkácsy Mihály Múzeum, régész)
A csabai Ábránfy-kastély a régészeti ismeretek tükrében
- 11:55 Szünet, fogadás
- 12:40 Kertész Róbert (Damjanich János Múzeum, régész)
A csabai kastély és a szolnoki végvár baljós figurája: Sztrezenkovics Mátyás
- 13:00 Kopeczny Zsuzsanna (Bánsági Nemzeti Múzeum, régész)
Castellumok és curiák a középkori Magyarországon
- 13:20 Németh Csaba (MNL BéML, levéltáros)
A másik oldal: A csabai kastélyt ostromló Mágocsy Gáspár pályafutása

Konferenciáink évről-évre mintegy 50–60 fő jelenlétében zajlottak le. 2021-ben, a zavaros járványügyi helyzet ellenére is közel 100 fő voltak jelen rendezvényünkön, szinte teljesen megtöltve az impozáns termet.

Konferenciánk sajtója:

Beol: A csabai várkastély nyomába eredtek

<https://www.beol.hu/kozelet/helyi-kozelet/a-csabai-varkastely-nyomaba-eredtek-4421438/>

Behír: 500 éves, csabai kastélyt említő levélről szolt a megyei levéltár konferenciája

<https://behir.hu/500-eves-csabai-kastelyt-emplito-levelrol-szolt-a-megyei-leveltar-konferencia>

Köszönjük az NKA támogatását, amellyel lehetővé tette rendezvényünk megvalósítását.

Gyula, 2022. május 2.

MEGHÍVÓ

Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzata
és a Magyar Nemzeti Levéltár Békés Megyei Levéltára tisztelettel

meghívja Önt a

CASTELLUM CHABA

*Egy 500 éves magyar nyelvű levél és a csabai várkastély
című konferenciára*

Időpont és helyszín

2021. október 15., 10:30 óra

Békéscsaba, a városháza díszterme
(Békéscsaba, Szent István tér 7.)

PROGRAM

10:30 Köszöntőt mond Szarvas Péter, Békéscsaba polgármestere és Rácz György, az MNL tudományos igazgató-helyettese

Levezető elnök: Sáfár Gyula (MNL BéML, igazgató)

10:35 Halmágyi Miklós (MNL BéML, levéltáros)
Csaba első magyar nyelvű forrása, 1521-ből

10:55 Papp Sándor (SZTE BTK, egyetemi tanár)
Magyarország és az oszmánok a 16. század elején

11:15 Almási Tibor (SZTE, egyetemi docens), Halmágyi Miklós
A csabai Ábrányf-kastély az írott források tükrében

11:35 Bácsmegi Gábor (Munkácsy Mihály Múzeum, régész)
A csabai Ábrányf-kastély a régészeti ismeretek tükrében

11:55 Fogadás

12:40 Kertész Róbert (Damjanich János Múzeum, régész)
*A csabai kastély és a szolnoki végvár baljós figurája:
Sztrezenkovics Mátyás*

13:00 Kopeczny Zsuzsanna (Bánsági Nemzeti Múzeum, régész)
Castellumok és curiák a középkori Magyarországon

13:20 Németh Csaba (MNL BéML, levéltáros)
*A másik oldal: A csabai kastélyt ostromló Mágocsy Gáspár
pályafutása*

A rendezvényen kép- és hangfelvétel készülhet!

*Felhívjuk tisztelt vendégeink figyelmét, hogy rendezvényeink a mindenkor
járványügyi szabályok betartásával látogathatók.*

Castellum Chaba

nka

mnl

BÉKÉS MEGYEI
LEVÉLTÁRA

Konferenciánk képekben

